

Remissvar S2025/00778

Digital teknik på lika villkor - En reglering för socialtjänsten och verksamhet enligt LSS. SOU 2025:39

Anhörigas Riksförbund (AHR) ställer sig över lag positivt till förslagen i SOU 2025:39 dock med vissa förtydligande påpekanden. Utredningen är intressant och välskriven och AHR är väl medvetna om både tekniska möjlighet och nödvändigheter inför framtiden.

Med anhörig avses i denna text den person som lever nära en närstående person som har särskilda behov.

Utredaren beskriver inledande det positiva med att ex en person med kognitiv degenererande sjukdom även med omfattande symptom, längre kan bo kvar i sitt hem med stöd av ex olika typer av språningsteknik och monitorering. AHR vill påpeka att vid en hushållsgemenskap med andra familjemedlemmar eller partner är det betydligt fler faktorer som spelar in än att kunna ha uppsikt eller spåra den närstående. Även exempel då tekniken utgör en stressfaktor för anhöriga lyfts längre fram i utredningen och är en viktig anmärkning som behöver belysas mer i relation till en potentiell ökning av denna typ av teknik.

Frivillighet för den enskilde påtalas och är naturligtvis viktigt, men även sammanboende anhörigas frivillighet behöver säkerställas. Redan ska anhörigas åtaganden baseras på frivillighet, precis som utredaren klargör, men det finns ännu inget strukturerat eller rättssäkert förfarande för detta. För många anhöriga blir det snarare en situation av upplevt nödtvång som föranleder att anhöriga åtar sig uppgifter eller att utföra olika insatser. Vid användning av digital teknik som utför ex sensorering eller positionering riskerar det att dessa tekniska stöd i stigande grad blir länkade till anhöriga som ett "anhörigstöd" och anhöriga som då upplever att det blir en nödvändighet att använda för att den anhörige ex ska kunna fortsätta att förvärvsarbeta och samtidigt ha uppsikt över sin närstående då denna förväntas kunna bo kvar i den gemensamma bostaden.

I stycket om konsekvenser bedömer utredaren att förslagen inte ger några ökade negativa konsekvenser för anhöriga då även sammanboende anhöriga ska samtycka vid ex installationer av monitoreringsteknik. AHR vill bestämt tillföra utredningen att vikten av informerat och dokumenterat samtycke även från anhöriga är en fråga om jämlikhet och lika värde mellan människor. Vid anhörigas åtaganden ska också informerat och dokumenterat samtycke tas för att säkerställa att det är frivilligt och inte är fråga om upplevt nödtvång. Samt att dessa görs sökbara på aggregerad nivå för att kunna följas upp, utvärderas och beforskas. Detta är en fråga om rättssäkerhet även för anhöriga.

Angående hänvisningen till Anhörigbehörighet i Föräldrabalken behövs ett tydliggörande hur och på vilket sätt denna skulle vara tillämplig kring hantering av digital teknik t.ex. vid hantering av information, kommunikation och samtycke.

Det är en viktig och grundläggande utgångspunkt i Socialtjänsten att med utgångspunkt i demokrati och solidaritet främja enskildas - ekonomiska och sociala trygghet, - jämlika och jämställda levnadsvillkor, och- aktiva deltagande i samhällslivet. Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet. För vem är den enskilde i ett gemensamt hem?

Anhörigas Riksförbund

gm/

Rolf Åström, ledamot förbundsstyrelsen

Martina Takter, kanslichef